

26. Økologisk kvæghold

I dette kapitel finder du vejledning om reglerne for hold af kvæg på økologiske bedrifter. Kapitlet gennemgår de krav og retningslinjer til fodring (afsnit 26.1), staldforhold (afsnit 26.2), samt udeforhold og afgræsning (afsnit 26.3), der gælder for økologisk kvæghold.

Udgangspunktet i økologien er, at du skal sikre høj dyrevelfærd og sørge for, at dyrenes fysiologiske og adfærdsmæssige behov er opfyldt i din besætning.⁶⁶⁴

Du finder generelle oplysninger om husdyrhold, såsom omlægningstider*, etablering af besætninger og indsættelse af dyr, i kapitel 23 og kapitel 24 og om behandling af syge dyr i kapitel 34.

26.1 Fodring af økologisk kvæg

Økologiske husdyr skal fodres med økologiske fodermidler produceret på din egen bedrift og økologisk foder produceret på andre bedrifter i samme region (hele Danmark regnes som en region). Du har også mulighed for at fodre med eget omlægningsfoder* (dvs. foder høstet på egne andets års omlægningsmarker) eller foder fra dine egne første års omlægningsmarker.⁶⁶⁵ Se mere herom i afsnit 26.1.2. Indkøbt omlægningsfoder fra andre bedrifter og ikke-økologisk foder kan udgøre en andel af foderrationen til dit kvæg⁶⁶⁶, se tabel 26.1. Foderet skal opfylde dyrenes ernæringsmæssige behov. Restriktiv fodring er ikke tilladt, med mindre det er af veterinære hensyn.⁶⁶⁷ Det er desuden forbudt at holde husdyr på en diæt, der kan forårsage anæmi (blodmangel).⁶⁶⁸

Af hensyn til dyrenes grundlæggende næringsbehov er det derudover tilladt at anvende visse ikke-økologiske, foderstoffer.⁶⁶⁹ Tilladte ikke-økologiske fodermidler omtales i afsnit 26.1.7 og fodermidler af mineralisk oprindelse og fodertilsætningsstoffer er omtalt i afsnit 26.1.6.

Når du slutfeder dyr på stald, skal opfædningsmetoderne tage hensyn til dyrets ernæringsmæssige behov og velfærd.⁶⁷⁰

Du skal lave en foderplan* til dine dyr, hvilket du kan læse mere om i afsnit 26.1.4.

Mindst 60 pct. af foderet skal komme fra din egen bedrift. Hvis du ikke kan opfylde 60 pct. kravet, kan du bruge foder, der er produceret i samme region.⁶⁷¹ Danmark betragtes som én region. Dette skal fremgå af din foderplan.⁶⁷² Denne procentsats forhøjes til 70 pct. fra 1. januar 2024.⁶⁷³

⁶⁶⁴ ØFO artikel 4, litra e og bilag II, del II, 1.7.2

⁶⁶⁵ ØFO bilag II, del II, 1.4.1, litra a

⁶⁶⁶ ØFO bilag II, del II, 1.4.3.1

⁶⁶⁷ ØFO bilag II, del II, 1.4.1, litra b

⁶⁶⁸ ØFO bilag II, del II, 1.4.1, litra c

⁶⁶⁹ ØFO bilag II, del II, 1.4.1, litra i

⁶⁷⁰ ØFO bilag II, del II, 1.4.1, litra d

⁶⁷¹ ØFO bilag II, del II, 1.9.1.1, litra a

⁶⁷² ØFO artikel 39, stk. 1, litra a, og bilag II, del II, 1.4.4

⁶⁷³ ØFO bilag II, del II, 1.9.1.1, litra a

Alt økologisk kvæg skal have adgang til græsningsarealer, når forholdene tillader det,⁶⁷⁴ I Danmark tillader forholdene normalt adgang til græsning fra ca. 15. april til ca. 1. november.⁶⁷⁵ Dit opdræt skal være baseret på størst mulig anvendelse af græsarealer, i det omfang de står til rådighed på de forskellige tidspunkter af året.⁶⁷⁶ Du kan læse mere om afgræsning i afsnit 26.3.

I tilfælde af katastrofesituationer kan Landbrugsstyrelsen give enkeltstående, midlertidige tilladelser til at fravige de økologiske produktionsregler, herunder kravet om økologisk foder.⁶⁷⁷ Såfremt hele eller dele af Danmark bliver omfattet af katastrofebestemmelserne, vil Landbrugsstyrelsen oplyse om muligheden for at søge om dispensation.

Tabel 26.1 viser de krævede eller tilladte andele af forskellige fodertyper til kvæg. Du kan læse mere om retningslinjerne for brug af de forskellige fodertyper i de efterfølgende afsnit.

TABEL 26.1. Fodring af økologisk kvæg

Fodertype	Økologisk foder	Ikke-økologisk foder	Foder fra marker under omlægning*	Grovfoder
Mængde**	Foder af landbrugsoprindelse skal være økologisk og mindst 60 pct. skal komme fra din egen bedrift eller være produceret i samme region (Danmark). ⁶⁷⁸ Denne procentsats forhøjes til 70 pct. fra 1. januar 2024.	Du kan bruge ikke-økologiske fodermidler og tilsetningsstoffer fra bilag 3. ⁶⁷⁹	Du må bruge 100 pct. omlægningsfoder*, hvis det er produceret på din egen bedrift. Du må bruge indkøbt omlægningsfoder op til 25 pct. ⁶⁸⁰ Der kan indgå op til 20 pct. foder fra bedriftens egne første års omlægningsmarker med permanent græs, flerårige afgrøder eller proteinafgrøder. ⁶⁸¹	Minimum 60 pct. pr. dyr pr. dag, dog minimum 50 pct. for malkekøer i de første 3 måneder i begyndelsen af laktationen. ⁶⁸²

* Omlægningsfoder er foder fra andet års omlægningsmarker, dvs. høstet tidligst 12 måneder efter markens omlægningsdato.

** De angivne pct.er for foder regnes på baggrund af foderets tørstofindhold, pr. år⁶⁸³, bortset fra grovfoder, som opgøres i tørstof pr. dag.⁶⁸⁴

⁶⁷⁴ ØFO bilag II, del II, 1.4.1, litra e, 1.7.3 og 1.9.1.1, litra b

⁶⁷⁵ Økologibek. § 21, nr. 1

⁶⁷⁶ ØFO bilag II, del II, 1.9.1.1, litra e

⁶⁷⁷ ØFO artikel 22, stk. 2 og (EU) 2020/2146 artikel 3

⁶⁷⁸ ØFO bilag II, del II, 1.9.1.1, litra a

⁶⁷⁹ ØFO artikel 24, stk. 1, litra c

⁶⁸⁰ ØFO bilag II, del II, 1.4.3.1, litra a

⁶⁸¹ ØFO bilag II, del II, 1.4.3.1, litra b

⁶⁸² ØFO bilag II, del II, 1.9.1.1, litra f

⁶⁸³ ØFO bilag II, del II, 1.4.3.2

⁶⁸⁴ ØFO bilag II, del II, 1.9.1.1, litra f

*** Du skal være opmærksom på "Anbefalinger for at højne dyrevelfærd, miljø og etik ved produktion af økologisk mælk og kød fra bedrifter med kreaturer", hvis du er omfattet af denne ordning, som administreres af Landbrug og Fødevarer.

26.1.1 Tildeling af grovfoder til økologisk kvæg

Kvæg skal have permanent adgang til grovfoder, når de ikke har permanent adgang til græsningsarealer.⁶⁸⁵ Mindst 60 pct. af den daglige foderration, på tørstofbasis, skal være frisk, tørret eller ensileret grovfoder. Du kan nedsætte andelen til mindst 50 pct. for lakterende køer i de første 3 måneder af laktationen.⁶⁸⁶

Hvis du ikke har tilstrækkeligt grovfoder til dine dyr, må du som udgangspunkt godt medregne f.eks. grøntpiller, roepiller og lucernepiller i opgørelsen af grovfoderandelen.

Du kan som udgangspunkt ikke anse kravet om 60 pct. grovfoder i den daglige foderration som opfyldt, hvis du tildeler kraftfoder, korn eller andet foder med lav strukturværdi ad libitum. Ved ad libitum fodring forstås, at dyrene har fri adgang til foderet hele døgnet.

Grovfoderandelen ovenfor opgøres på baggrund af tørstofindholdet i foderet pr. dag,⁶⁸⁷ og skal fremgå af din foderplan.⁶⁸⁸ Græsoptag ved afgræsning skal også fremgå af planen. Læs mere om foderplaner i afsnit 26.1.4.

26.1.2 Brug af omlægningsfoder og hjemmeproducerede afgrøder fra første års omlægningsmarker

Der er tre forskellige muligheder for at fodre med afgrøder, der er under omlægning:

1. Du må fodre med op til 100 pct. omlægningsfoder* (fra afgrøder, der er høstet tidligst 12 måneder efter påbegyndt omlægning af marken), hvis omlægningsfoderet er dyrket på din bedrifts egne marker, herunder forpagtede marker, eller på marker, hvor du har lejet græsningsret, og hvor der er givet anerkendelse af omlægningsperiode* med tilbagevirkende kraft (se kapitel 15).⁶⁸⁹
2. Omlægningsfoder* indkøbt fra andre bedrifter må udgøre op til 25 pct. pr. dyr pr. kalenderår.⁶⁹⁰
3. Du kan bruge visse foderafgrøder fra dine egne første års omlægningsmarker og fra første års omlægningsmarker med lejet græsningsret med op til 20 pct. af den samlede foderration pr. dyr pr. år, hvis:⁶⁹¹
  - 3.1. Foderet er høstet på permanente græsarealer eller marker med flerårige foderplanter (f.eks. græs, græsblandinger og lucerne)
  - 3.2. Foderet er proteinafgrøder (bælgsæd, herunder f.eks. ærter, hestebønner, sødlupin eller blandinger⁶⁹² af korn og bælgsæd), der er sået efter marken er begyndt omlægning

Hvis du benytter dig af mulighederne nævnt i punkt to og tre ovenfor, skal du være opmærksom på, at den samlede andel af indkøbt omlægningsfoder og foder fra egne første års omlægningsmarker højst må udgøre 25 pct. af foderplanen.⁶⁹³

---

⁶⁸⁵ ØFO bilag II, del II, 1.4.1, litra e

⁶⁸⁶ ØFO bilag II, del II, 1.9.1.1. litra f

⁶⁸⁷ ØFO bilag II, del II, 1.9.1.1. litra f

⁶⁸⁸ ØFO artikel 39, stk. 1, litra a, og bilag II, del II, 1.4.4

⁶⁸⁹ ØFO bilag II, del II, 1.4.3.1, litra a

⁶⁹⁰ ØFO bilag II, del II, 1.4.3.1, litra a

⁶⁹¹ ØFO bilag II, del II, 1.4.3.1, litra b

⁶⁹² Hvis der er tale om blandinger vurderes blandingsforholdet ud fra frøblanding.

⁶⁹³ ØFO bilag II, del II, 1.4.3.1, andet afsnit

Foderandelene ovenfor opgøres på baggrund af tørstofindholdet i foderet pr. år⁶⁹⁴ og skal fremgå af din foderopgørelse*.⁶⁹⁵

Læs mere om lejet græsningsret hos en ikke-økolog i afsnit 15.4.

26.1.3 Mælkefodring til kalve

Efter kælvning skal ko og kalv gå sammen i mindst 12 timer, jævnfør de generelle regler.⁶⁹⁶ Landbrugsstyrelsen henviser til de generelle regler, da der ikke findes særlige økologiregler, som regulerer dette forhold. Kalve skal i mælkefodringsperioden fodres med mælk i mindst 90 dage.⁶⁹⁷ Du skal fortrinsvis fodre kalvene med modernælk (komælk) i mælkefodringsperioden.⁶⁹⁸

Mælk fra køer i din egen besætning, som er under omlægning eller genomlægning*, og mælk der tages fra køer i tilbageholdelsesperioden efter en medicinsk behandling, kan bruges til dine egne økologiske kalve.⁶⁹⁹

Hvis du får behov for at bruge mælkeerstatning, må den ikke indeholde kemisk fremstillede bestanddele eller bestanddele af vegetabilsk oprindelse.⁷⁰⁰ Det vil sige, at mælkeerstatningen skal være mærket med, at den kan bruges til økologiske kalve.

26.1.4 Du skal kunne dokumentere, at du fodrer efter økologireglerne

Du skal kunne dokumentere, at du overholder økologireglerne.⁷⁰¹ Derfor skal du dokumentere, at dine dyr får mindst 60 pct. grovfoder i den daglige foderration på tørstofbasis, f.eks. med en foderplan. Du skal også dokumentere i en foderopgørelse*, at du på årsbasis overholder de maksimale grænser for anvendelse af indkøbt omlægningsfoder, foder fra første års omlægningsmarker og eventuelt ikke-økologisk foder.

Det daglige græsoptag ved afgræsning skal også angives og dokumenteres, f.eks. i en foderplan eller lignende.

Fodrer du kun med økologiske afgrøder og omlægningsafgrøder* produceret på din egen bedrift, behøver du kun at udarbejde en oversigt/liste over de foderemner, som du bruger, med angivelse af mængde. Den daglige grovfoderandel efter mælkefodringsperioden skal tydeligt fremgå af oversigten/listen.

---

⁶⁹⁴ ØFO bilag II, del II, 1.4.3.2

⁶⁹⁵ ØFO artikel 39, stk. 1, litra a, og bilag II, del II, 1.4.4

⁶⁹⁶ Bekendtgørelse nr. 1743 af 30. november 2020 om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg § 89

⁶⁹⁷ (EU) 2020/464, artikel 2, litra a

⁶⁹⁸ ØFO bilag II, del II, 1.4.1, litra g

⁶⁹⁹ ØFO bilag II, del II, 1.4.1, litra g, sammenholdt med litra a og litra b

⁷⁰⁰ ØFO bilag II, del II, 1.4.1, litra g.

⁷⁰¹ ØFO artikel 39, stk. 1, litra a, og bilag II, del II, 1.4.4

26.1.5 Foderblandinger til kvæg

Foderblandinger, som indeholder en andel af økologiske fodermidler eller omlægningsfodermidler og tilladte ikke-økologiske ingredienser, kan sælges med en angivelse af, at blandingen må anvendes i økologisk produktion i overensstemmelse med økologiforordningen.⁷⁰²

I en foderblanding, som er mærket økologisk, er mindst 95 pct. af tørstoffet⁷⁰³ og alle ingredienser af landbrugsoprindelse økologiske.⁷⁰⁴

Selvom foderet er mærket økologisk, skal du altid være opmærksom på, at produktet er mærket til den rette dyreart.

Når du køber vitamin- og mineralblandinger til kvæg, skal du sikre dig, at de ikke indeholder ikke-økologiske fodermidler, der ikke er tilladt i økologisk produktion. Generelt skal ingredienser af vegetabilsk oprindelse være økologiske,⁷⁰⁵ herunder klid og strømel. Det gælder også for krydderier og melasse, medmindre at netop disse fodermidler ikke kan skaffes som økologiske (se afsnit 26.1.6).⁷⁰⁶

26.1.6 Fodermidler af mineralsk oprindelse og fodertilsætningsstoffer

Mineralske fodermidler og fodertilsætningsstoffer kan ikke have status som økologiske, men kan være nødvendige for at fodre dyrene i henhold til deres fysiologiske behov. Derfor er en række af disse stoffer tilladt at anvende i økologisk foder.

Mineralske fodermidler og fodertilsætningsstoffer, der fremgår af listen i bilag 3, må bruges i foder til økologiske husdyr.⁷⁰⁷ Listen indeholder de tilladte fodertilsætningsstoffer, som du må fodre med eller tilsætte til foderet, hvis det er nødvendigt for at bevare dyrenes sundhed, velfærd og levedygtighed.⁷⁰⁸

Listen i bilag 3 er en positivliste. Det betyder, at du kun må bruge mineralske fodermidler og fodertilsætningsstoffer, hvis de står på listen. For eksempel må der ikke anvendes syntetiske aminosyrer i foder til økologisk kvæg.⁷⁰⁹

Du må kun opbevare fodertilsætningsstoffer på din økologiske bedrift, der er tilladt til økologisk jordbrugsproduktion.⁷¹⁰ Ved brug af tilladte fodertilsætningsstoffer til økologisk foder forudsætter det, at de også er tilladt ifølge den generelle lovgivning.⁷¹¹

---

⁷⁰² ØFO bilag III, 2.1.2, litra e

⁷⁰³ ØFO artikel 30, stk. 6, litra c

⁷⁰⁴ ØFO artikel 30, stk. 6, litra b

⁷⁰⁵ ØFO bilag II del II, 1.4.1, litra h

⁷⁰⁶ ØFO artikel 24, stk. 3, litra e, nr. iv jf. (EU) 2021.1165, bilag III, del A, 2. del

⁷⁰⁷ ØFO artikel 24, stk. 1 og bilag II, del II, 1.4.1. litra i

⁷⁰⁸ ØFO artikel 24, stk. 3, litra e, nr. i

⁷⁰⁹ ØFO bilag II, del II, pkt. 1.4.1, litra f.

⁷¹⁰ ØFO bilag III, 7.2

⁷¹¹ ØFO artikel 9, stk. 3.

Du må bruge nødvendige sporstoffer, vitaminer og provitaminer, hvis de har naturlig oprindelse (dvs. de ikke er syntetiske). Hvis der ikke er naturlige sporstoffer, vitaminer og provitaminer på markedet i tilstrækkelig mængde eller kvalitet, kan der anvendes syntetiske alternativer.⁷¹²

26.1.6.1 Fodertilsætningsstoffer i vand

Det er Landbrugsstyrelsens vurdering, at du må tilsætte fodertilsætningsstoffer, for eksempel vitaminer og mineraler, til dyrenes drikkevand, hvis brugen er i overensstemmelse med de generelle foderregler, og tilsætningen er i overensstemmelse med dyrenes fysiologiske behov med hensyn til næringsstoffer og vandoptag. Vandet skal efter tilsætning, fremstå som rent.⁷¹³ Er det opfyldt, er det ikke nødvendigt at tilbyde drikkevand uden tilsætning ved siden af.⁷¹⁴

26.1.7 Tilladte ikke-økologiske fodermidler til kvæg

Generelt er det ikke tilladt at anvende ikke-økologiske fodermidler af vegetabilsk oprindelse til fodring af økologiske dyr.⁷¹⁵ Der findes dog enkelte undtagelser, f.eks. ølgær, som er tilladt ifølge bilag 3. Bemærk, at økologisk gær og ikke-økologisk gær ikke må indgå i samme foderblanding.⁷¹⁶

Hvis specielle urter, krydderier og melasse ikke findes til salg i økologisk form, kan du bruge ikke-økologiske alternativer med op til 1 pct. af dyrenes foderration i tørstof pr. år. Disse ikke-økologiske alternativer skal være produceret eller tilberedt uden kemiske opløsningsmidler.⁷¹⁷ Disse kan eventuelt også findes i foderblandinger, der er mærket med at kunne bruges i økologi. Det er Landbrugsstyrelsens opfattelse, at melasse samt de fleste krydderier og urter kan fremskaffes som økologiske i Danmark.

Hvis din foderproduktion går tabt eller der pålægges restriktioner, kan du undtagelsesvist søge Landbrugsstyrelsen om dispensation til at fodre med ikke-økologisk foder i stedet for økologisk foder, eller foder fra omlægning.⁷¹⁸

26.1.8 Forbud mod GMO

Du må ikke bruge foderstoffer, der består af, indeholder, er fremstillet af eller er fremstillet ved hjælp af genetisk modificerede organismer (GMO*) i økologisk jordbrugsproduktion.⁷¹⁹ Veterinære lægemidler er undtaget fra dette krav.⁷²⁰

Produkter mærket med en angivelse af, at de kan anvendes i økologisk produktion i overensstemmelse med forordningen, er GMO*-fri, og du behøver ikke sikre dig yderligere dokumentation.⁷²¹

---

⁷¹² ØFO artikel 24, stk. 1 litra c og stk. 3, litra e, nr. ii jf. (EU) 2021.1165, bilag III, del B, 3. del

⁷¹³ ØFO bilag II, del II, 1.7.2

⁷¹⁴ Fødevarestyrelsen, Vejledning nr. 9514 af 15. juli 2020 om foder og fodervirksomheder (Fodervejledningen) afsnit 8.1

⁷¹⁵ ØFO bilag II del II, 1.4.1, litra a og litra h

⁷¹⁶ ØFO bilag II del VII, 1.2

⁷¹⁷ ØFO artikel 24, stk. 1 litra c og stk. 3, litra e, nr. iv jf. (EU) 2021.1165, bilag III, del A, 2. del

⁷¹⁸ (EU) 2020/2146 artikel 3, stk. 3

⁷¹⁹ ØFO artikel 11, stk. 1

⁷²⁰ ØFO artikel 5, stk. 1, litra f, nr. iii

⁷²¹ ØFO artikel 11, stk. 2, og bilag III, 2.1.2, litra e

Produkter, der består af GMO*, indeholder GMO*, eller som er fremstillet af GMO*, skal være mærket med det, hvis de er fremstillet i EU.⁷²² Du kan derfor gå ud fra, at indkøbte foderstoffer ikke er fremstillet af GMO* eller indeholder GMO*, hvis de ikke er mærket med det.⁷²³

Du skal dog være opmærksom på, at foderstoffer, der er fremstillet ved hjælp af GMO*, ikke nødvendigvis er omfattet af de generelle mærkningsregler for GMO*. Det kan for eksempel være fodertilsætningsstoffer. Det medfører, at hvis du vil bruge et ikke-økologisk foderprodukt, som skal være tilladt i økologi i øvrigt, skal du kræve, at sælger bekræfter, at produktet ikke er fremstillet ved hjælp af GMO*.⁷²⁴ En sådan bekræftelse kan være en erklæring som kan fremgå af følgesedlen eller fakturaen. Du kan også finde en blanket til [sælgers erklæring om GMO-frihed](#) på Landbrugsstyrelsens hjemmeside.

26.2 Opdrætsmetoder og staldforhold

For at sikre høj dyrevelfærd skal du sørge for, at dyrenes udviklingsmæssige, fysiologiske og adfærdsmæssige behov bliver opfyldt gennem opdrætsmetoder og staldforhold.⁷²⁵

For at sikre dette, skal du blandt andet sørge for, at:

- Alle dyr har mulighed for at bevæge sig frit, og at deres naturlige bevægelsesmønstre tilgodeses.⁷²⁶
- Alle dyr har let adgang til fodringssteder og rent drikkevand.⁷²⁷
- Enhver form for lidelse, smerte og angst skal undgås og skal holdes på et minimum hele dyrets levetid, herunder i forbindelse med slagtning,⁷²⁸ samt transport.⁷²⁹ Du må derfor ikke have eltråd eller lignende i stalden, eller bruge nogen former for elektrisk stød.⁷³⁰
- Alle dyr kan holde sig rene og foretage hud-, hår- og pelspleje.⁷³¹
- Malkekøer skal altid have adgang til mindst én roterende kobørste. Hvis du har mere end 50 køer i besætningen, skal der være mindst én roterende kobørste pr. 50 køer.⁷³² Er du omfattet af "Anbefalinger for at højne dyrevelfærd, miljø og etik ved produktion af økologisk mælk og kød fra bedrifter med kreaturer" for kreaturer, kan der være særlige regler**.⁷³³

---

⁷²² ØFO artikel 11, stk. 2

⁷²³ ØFO artikel 11, stk. 2, og stk. 3

⁷²⁴ ØFO artikel 11, stk. 1, og stk. 4

⁷²⁵ ØFO artikel 9, stk. 3

⁷²⁶ ØFO bilag II, del II, 1.6.3

⁷²⁷ ØFO artikel 5, litra a og bilag II, del II, 1.7.2

⁷²⁸ ØFO bilag II, del II, 1.7.7

⁷²⁹ ØFO bilag II, del II, 1.7.11

⁷³⁰ Bekendtgørelse nr. 1743 af 30. november 2020 om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg § 27

⁷³¹ ØFO bilag II, del II, 1.6.3

⁷³² Bekendtgørelse nr. 1743 af 30. november 2020 om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg § 64

⁷³³ "Anbefalinger for at højne dyrevelfærd, miljø og etik ved produktion af økologisk mælk og kød fra bedrifter med kreaturer"

- Køer, der kælver på stald, har et tørt og velstrøet areal til rådighed, for eksempel en kælvningsboks, hvor de kan bevæge sig frit og naturligt, herunder kælte uforstyrret.⁷³⁴ Af hensyn til kalvens fysiologiske behov bør koen og kalven som udgangspunkt gå uforstyrret sammen i minimum 12 timer, jævnfør de generelle regler.⁷³⁵
- Alle kalve har mulighed for at tilfredsstille deres suttebehov i forbindelse med mælkeoptagelse,⁷³⁶ for eksempel ved opstaldning sammen med ammetanter. Behovet kan også tilfredsstilles ved brug af narresutter, pattespande, pattebar eller mælkeautomater. Ved brug af narresut skal den være placeret i umiddelbar nærhed af mælken tildelt i skål, spand eller kar. Alternativt kan det være en løst liggende flydende sut i skål, spand eller kar. Der skal være mindst én narresut pr. kalv, og sutten skal være tilgængelig i mindst 20 minutter efter mælketildelingen.⁷³⁷
- Du må kun opstalde kalve i enkeltboks i den første leveuge.⁷³⁸ For at sikre kalvenes udviklingsmæssige og adfærdsmæssige behov, skal kalve i enkeltboks kunne se og røre andre kalve.⁷³⁹
- Du må som udgangspunkt ikke binde eller isolere dyrene, hverken i stalden eller på udearealer. Det er kun tilladt kortvarigt at opbinde enkelte dyr og skal være begrundet i sikkerheds-, velfærds- eller veterinærhensyn.⁷⁴⁰

Det kan f.eks. være i forbindelse med afhentning, sygdomsbehandling, kælvningsbesvær eller inseminering. Du kan læse mere om isolering af syge dyr i kapitel 34. Se også afsnit 26.2.4 om bindestalde på små bedrifter.

** Dit mejeri og/eller slagteri kan oplyse dig om du er omfattet af "Anbefalinger for at højne dyrevelfærd, miljø og etik ved produktion af økologisk mælk og kød fra bedrifter med kreaturer".

Ved vurdering af staldforhold til kvæg bruger Landbrugsstyrelsen bl.a. de anbefalinger, der er i Dansk Landbrugsrådgivnings rapport "[Indretning af stalde til kvæg – Danske anbefalinger 2018](#)" som vejledende retningslinje.

Du skal sikre rigelig naturlig ventilation og naturligt lys i staldbygningerne. Du skal sørge for, at luftcirkulationen, støv-indholdet, temperaturen, den relative luftfugtighed og koncentrationen af luftarter holdes inden for grænser, hvor det ikke er til gene for dyrene. Det skal du gøre ved korrekt isolering, opvarmning og ventilation i bygningerne.⁷⁴¹

I åbne staldbygninger, helt eller delvist uden side-/ydervægge, kan staldklimaet være påvirket ved hårdt vejr. I tilfælde af kraftig blæst, fygesne, slagregn og lignende, skal du sikre, at stalden yder beskyttelse til dyrene, og at alle dyr har adgang til et bekvemt og tørt lejeareal på samme tid.⁷⁴² Det kan eksempelvis sikres ved hjælp af vindbrydende gardiner, midlertidig opstabling af halmballer eller anden afskærmning.

For at sikre, at enhver form for lidelse undgås og holdes på et minimum hele dyrets levetid, er det Landbrugsstyrelsens vurdering, at inventar eller andet ikke må kunne medføre skader på dyrene hverken i stalden eller på marken.⁷⁴³

⁷³⁴ ØFO bilag II, del II, 1.6.3, 1.7.2 og 1.9.1.2, litra b, samt Bekendtgørelse nr. 1743 af 30. november 2020 om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg, § 86, stk. 1

⁷³⁵ Bekendtgørelse nr. 1743 af 30. november 2020 om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg § 89

⁷³⁶ ØFO bilag II, del II, 1.7.2

⁷³⁷ Bekendtgørelse nr. 1743 af 30. november 2020 om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg § 51

⁷³⁸ ØFO bilag II, del II, 1.9.1.2, litra c

⁷³⁹ ØFO bilag II, del II, 1.7.2, samt Bekendtgørelse nr. 1743 af 30. november 2020 om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg, § 46, stk. 3

⁷⁴⁰ ØFO bilag II, del II, 1.7.5

⁷⁴¹ ØFO, bilag II, del II, 1.6.1

⁷⁴² ØFO bilag II, del II, 1.6.1 og 1.9.1.2, litra b.

⁷⁴³ ØFO bilag II, del II, 1.7.7 og Bekendtgørelse nr. 1743 af 30. november 2020 om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg, §§ 9 og 10.

Vi gør opmærksom på, at hvis du er tilmeldt Dyrevelfærdsmærket kan der være særlige regler for opdrætsmetoder og staldforhold.⁷⁴⁴

26.2.1 Arealkrav for kvæg

Du skal ved en passende belægningsgrad i stalden sikre dyrenes komfort, velvære og behov under hensyntagen til race, køn og alder. Du skal tilbyde dem arealer, der er så store, at de kan stå naturligt, lægge og rejse sig uhindret, vende sig, soignere sig og indtage alle naturlige stillinger og lave alle naturlige bevægelser såsom at strække sig.⁷⁴⁵ Dine stalde skal som minimum opfylde de arealkrav, der er angivet i tabel 26.2.

TABEL 26.2. Arealkrav for kvæg.⁷⁴⁶

	Indendørs areal (Det nettoareal, som dyrene altid skal have til rådighed - hvile og opholdsareal)		Udendørs areal (Løbegård, ikke græsarealer)**
	Levende vægt (kg)	m ² /dyr	m ² /dyr
Malkekøer	-	6,0	4,5
Avlstyre	-	10,0	30 ⁷⁴⁷
Avls- og fedekvæg, opdræt, kvier og handyr	Indtil 100 kg	1,5	1,1
	100 indtil 200 kg	2,5	1,9
	200 indtil 350 kg	4,0	3,00
	350 indtil 500 kg	5,0	3,70
	Over 500 kg	Mindst 1,0 m ² /100 kg	Mindst 0,75 m ² /100 kg

** Kravet om udendørs løbegård gælder ikke kvæg, der kommer på græs i græsnings sæsonen og går i løsdrift om vinteren.⁷⁴⁸ Dog er der særlige regler hvis du er omfattet af brancheaftalen vedrørende kreaturer.

Landbrugsstyrelsen definerer nettoarealet som det areal, dyrene til enhver tid har til rådighed. Det vil sige, at arealer, hvor der står eller hænger inventar (vand/fodertrug) og stolper, som forhindrer dyrene i at opholde sig der, som udgangspunkt ikke tæller med. Nettoarealet inkluderer som udgangspunkt heller ikke malkestald, foderbord, afspærret opsamlingsplads og arealer forbeholdt staldpersonale.

Staldgulve skal være jævne, men ikke glatte.⁷⁴⁹ Mindst halvdelen af det samlede gulvareal, skal bestå af fast gulv, det vil sige ikke fuldspaltegulv eller tremmegulv.⁷⁵⁰ Landbrugsstyrelsen sidestiller drænet gulv med fast gulv.

Arealkravet for opdræt gælder uanset, om kalvene går i enkeltboks eller i fællesboks. Enkeltbokse er kun tilladt i den første leveuge.⁷⁵¹

⁷⁴⁴ Bekendtgørelse nr. 1441 af 4. december 2019 om frivillig dyrevelfærdsmærkningsordning

⁷⁴⁵ ØFO bilag II, del II, 1.6.3.

⁷⁴⁶ (EU) 2020/464 artikel 3, og bilag I, del I, 1. pkt.

⁷⁴⁷ ØFO bilag II, del II, 1.9.1.1, litra c, og (EU) 2020/464, bilag I, del I, 1. pkt.

⁷⁴⁸ ØFO bilag II, del II, 1.9.1.1, litra d

⁷⁴⁹ ØFO bilag II, del II, 1.9.1.2, litra a

⁷⁵⁰ (EU) 2020/464 artikel 4

⁷⁵¹ ØFO bilag II, del II, 1.9.1.2, litra c

Har du kalve opstaldet i kalvehytter, eventuelt med en mindre løbegård, skal du stadig sikre, at arealkravene i tabel 26.2 er overholdt.⁷⁵²

Læskure eller frilandshytter bliver ikke betragtet som egentlige staldbygninger, hvis der hele tiden er fri adgang til arealer med plantedække. Arealkravet gælder derfor ikke i disse tilfælde, men dyrene skal stadig have mulighed for at søge beskyttelse mod vejrliget.⁷⁵³ Det er Landbrugsstyrelsens vurdering, at dyr, som ikke har adgang til en egentlig staldbygning, fortsat skal have adgang til et tørt lejeareal, der er så stort, at alle dyr kan ligge ned på samme tid.⁷⁵⁴ Du kan læse mere om krav til udeareal og udeforhold i afsnit 26.3.

26.2.2 Lejeareal, inventar og strøelse

Alle dyr skal have adgang til en bekvem, ren og tør liggeplads.⁷⁵⁵ Ved vurdering af staldforholdene er udgangspunktet i økologien desuden en høj dyrevelfærd.⁷⁵⁶ Det er hertil Landbrugsstyrelsens vurdering, at underlaget, inventaret og strøelsen skal være med til at sikre dyret mod trykkskader og hårafslidninger, samt sikre at dyret kan holde sig ren og tør.

For at opfylde dette skal du som minimum sørge for, at:

1. Lejearealet og adgangen hertil er indrettet, så dyrenes udviklingsmæssige, fysiologiske og adfærdsmæssige behov opfyldes.⁷⁵⁷ Det er derfor Landbrugsstyrelsens vurdering, at også de lavest rangerende dyr får adgang til arealet. I stalde med sengebåse skal der derfor være mindst én sengebås pr. dyr.⁷⁵⁸
2. Sengebåsene har en indretning og størrelse, der tillader, at dyret kan lægge sig, hvile sig og rejse sig uden besvær.⁷⁵⁹ I bilag 7 kan du se en skala for vurdering af rejse-sig-adfærd hos kvæg. Det er denne skala Landbrugsstyrelsen tager udgangspunkt i ved vurdering af, om koen har mulighed for at lægge sig og rejse sig ubesværet. I bilag 8 kan du se anbefalingerne for dimensionering af sengebåse til malkekvæg for stalde bygget før og efter 1. juli 2010.⁷⁶⁰
3. Lejearealet er velforsynet med ren og tør strøelse som for eksempel halm, sand eller savsmuld.⁷⁶¹ Der er ikke krav til at strøelsen skal være økologisk. Du må kun tilsætte mineralske produkter, der er nævnt i bilag 2⁷⁶² til strøelsen.
4. Strøelsesmængden er tilstrækkelig til, at lejet, uanset underlag, altid er rent og tørt⁷⁶³ og er med til at sikre mod hårafslidninger og trykkskader. I tabel 26.3 kan du se udgangspunktet for den anbefalede strøelsesmængde på forskellige underlag i sengebåse.

⁷⁵² (EU) 2020/464 artikel 3, og bilag I, del I, 1. pkt.

⁷⁵³ ØFO bilag II, del II, 1.6.2

⁷⁵⁴ ØFO bilag II, del II, 1.7.2

⁷⁵⁵ ØFO bilag II, del II, 1.9.1.2, litra b.

⁷⁵⁶ ØFO artikel 4, litra e og bilag II, del II, 1.7.2

⁷⁵⁷ ØFO bilag II, del II, 1.7.2.

⁷⁵⁸ Bekendtgørelse nr. 1743 af 30. november 2020 om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg § 66, stk. 1

⁷⁵⁹ ØFO bilag II, del II, 1.7.2, samt Bekendtgørelse nr. 1743 af 30. november 2020 om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg, § 66, stk. 2

⁷⁶⁰ Bekendtgørelse nr. 1743 af 30. november 2020 om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg, § 67 og § 68, jf. § 134, stk. 4, § 135, stk. 2 og § 136

⁷⁶¹ ØFO bilag II, del II, 1.9.1.2, litra b

⁷⁶² ØFO bilag II, del II, 1.9.1.2, litra b, jf. (EU) 2021/1165 artikel 2 og bilag II

⁷⁶³ ØFO bilag II, del II, 1.9.1.2, litra b.

De angivne strøelsesmængder i tabel 26.3 er målt, når dyret har ligget i den strøede bås.

TABEL 26.3. Strøelsesmængde i sengebåse

Underlag	Strøelsesmængde
Sengebåse med bagkant (med en maks højde på 30 cm over gulv)	Strøelse nok til, at lejet er fyldt op til bagkanten og fordelt i hele lejet.
Beton	Ca. 5 cm
Måtter (1-3 cm. Gælder også flere lag måtter)	Ca. 5 cm
Flerlags madrasser (3-5 cm) og kanalsyede madrasser (6-14 cm)	Alle madrasser skal strøs, så de er rene og tørre. Ca. 5 cm lejeunderlag inklusiv strøelse.

Der er altså ikke krav til en bestemt størrelse inventar. Det er dog Landbrugsstyrelsens praksis at foretage opmålinger hvis der konstateres velfærdsmæssige problemer i besætningen, som kan relateres til inventaret.

Landbrugsstyrelsen opmåler arealer fra inderside til inderside af inventar. Dog måles fra midt til midt af inventaret, hvis der er tale om åbent inventar, for eksempel frithængende sengebøjler. Vægge måles fra inderside til inderside.

Når andelen af fast gulv i stalden opgøres, medregnes følgende: repos ved æde-plads, opsamlingsplads med fast gulv, hvis køerne har adgang til arealet mellem malkningerne, sengebåse og andet tilgængeligt areal med fast gulv. Arealet foran brystplanken i sengebåsen kan medregnes som tilgængeligt areal.

Sengebåse opmåles således:

- Sengebåse der vender mod væg, måles fra bagkant til indvendige side af væg/gardin.
- Når sengebåsene vender mod hinanden (sengebås mod sengebås), måles hele længden (bagkant til bag-kant) og divideres med 2.
- Sengebåse med åben front, måles fra bagkant til forkant.

Hvis du har problemer i din besætning med f.eks. rejse-lægge adfærd, hårafslidninger eller lign. bør du se nærmere på udformningen af dine sengebåse.

Landbrugsstyrelsen kan desuden henvise til "[Vejledning om velfærdskontrol i kvægbesætninger - 2021](#)", som anvendes af Fødevarestyrelsen.

26.2.3 Rengøring og skadedyrsbekæmpelse

Om nødvendigt skal stalde, folde, udstyr og redskaber renses og desinficeres for at undgå krydsinfektion og udvikling af sygdomme. Afføring/gødning, urin og levnet eller spredt foder skal fjernes ofte for at mindske lugten og for at undgå, at der tiltrækkes insekter og gnavere.⁷⁶⁴

⁷⁶⁴ ØFO bilag II, del II, 1.5.1.7

Tilladte produkter til rengøring og desinficering af bygninger og anlæg til husdyrproduktion⁷⁶⁵

1. Kalium- og natriumsæbe
2. Vand og damp
3. Læsket kalk
4. Brændt kalk
5. Ulæsket kalk
6. Natriumhypoklorit (f.eks. blegevand)
9. Hydrogenperoxid
11. Citronsyre, pereddikesyre, myresyre, mælkesyre, og eddikesyre
12. Alkohol
15. Formaldehyd
16. Produkter til rengøring og desinficering af yver og malkeudstyr

Se mere herom i bilag 4.

Har du problemer med skadedyr⁷⁶⁶, har du følgende muligheder:

- Rotter. Du skal kontakte kommunens tekniske forvaltning. De foretager rottebekæmpelse efter gældende lovgivning og vejleder herom.
- Mus kan bekæmpes med midler godkendt til bekæmpelse af gnavere (rodenticider) i fælder.
- Fluer og andre insekter kan bekæmpes med mekaniske eller biologiske metoder, for eksempel fluepapir eller rov-flue.

Desuden må produkter i bilag 1 bruges, hvis de er godkendt til brug indendørs.⁷⁶⁷

26.2.4 Bindestalde på små bedrifter

Fra 1. januar 2022, hvor den nye økologiforordning trådte i kraft, er der et generelt forbud mod bindestalde. Forordningen giver dog mulighed for, at der nationalt, efter ansøgning, kan gives dispensation til bindestalde, på visse betingelser, hvis du ikke har mulighed for at holde dyrene i grupper som passer til deres adfærd (løsdrift). Dispensationen kan højst gælde i en overgangsperiode på op til to år og senest indtil 31. december 2023.⁷⁶⁸

Du skal opfylde følgende betingelser for at opnå tilladelse:⁷⁶⁹

- Du har højst 50 dyr i din produktion (eksklusiv ungdyr).
- Dyrene har adgang til græsarealer i græsningsperioden.

---

⁷⁶⁵ (EU) 2021/1165 bilag IV del A og D

⁷⁶⁶ ØFO bilag II, del II, 1.5.1.7

⁷⁶⁷ ØFO artikel 24, stk. 1, litra a, jf. (EU) 2021/1165 bilag I

⁷⁶⁸ ØFO bilag II, del II, 1.7.5

⁷⁶⁹ ØFO bilag II, del II, 1.7.5 og Økologibek. § 22

- Dyrene har adgang til udendørsarealer mindst to gange om ugen uden for græsningsperioden eller når daglig græsning i græsningsperioden ikke er muligt.
- Udendørsarealerne skal være så store, at belægningsgraden ikke er til gene for dyrene og skal overholde minimumskravene til udearealer⁷⁷⁰, se tabel 26.2.
- Bygningerne er taget i brug før 1. juli 2010.

Dyreholdet skal i øvrigt ske i overensstemmelse med økologireglernes øvrige krav til god dyrevelfærd, herunder må der ikke bruges strømførende tråd i stalden, og dyrene skal til enhver tid have adgang til en bekvem, ren og tør liggeplads,⁷⁷¹ samt adgang til drikkevand.⁷⁷² Tilladelsen kan trækkes tilbage hvis dyrenes fysiologiske, udviklingsmæssige og adfærdsmæssige behov ikke opfyldes.⁷⁷³

Hvis du vil søge om tilladelse til at opbinde køer/kvæg i bindestalde, skal du sende en ansøgning til Landbrugsstyrelsen. I ansøgningen skal du beskrive, hvordan de nævnte forudsætninger er opfyldt. Du kan godt søge om dispensation selvom du er ny økolog, under de samme betingelser som beskrevet ovenfor.

Tilladelsen kan trækkes tilbage, hvis du laver ombygning, nybygning eller anden væsentlig ændring af eksisterende stalde eller skifter produktionsgren i bygningen, for eksempel fra malkekvæg til kvieopdræt.⁷⁷⁴ Almindelig vedligeholdelse bliver ikke betragtet som en væsentlig ændring.

Vær opmærksom på, at der, ifølge Bekendtgørelse om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg, er generelt forbud mod at holde malkekvæg eller afkom af malkekvæg i bindestalde efter 1. juli 2027.⁷⁷⁵

26.3 Afgræsning og udeforhold

I dette afsnit får du beskrevet retningslinjer, der bl.a. bidrager til at sikre, at dyrenes velfærd, samt deres biologiske- og adfærdsmæssige behov, bliver opfyldt, når de er ude. Du skal dagligt tilse alle dyr på udearealerne og sikre, at de til hver en tid har adgang til rent drikkevand.⁷⁷⁶ Økologiske dyr må ikke opdrættes i en fold på meget våd eller sumpet jord.⁷⁷⁷ Når dine kvæg er ude på græsarealer, skal du sørge for, at dine kreaturer har mulighed for at søge læ og skygge.⁷⁷⁸ Det kan f.eks. være under træer, levende hegn, i en hytte/skur eller stald.

I forhold til afgræsning skal kvæg have adgang til græsningsarealer, når forholdene tillader det.⁷⁷⁹ Læs mere om dette i afsnit 26.3.1

Kvæg skal have permanent adgang til udendørsarealer, så de kan motionere, fortrinsvis græsarealer, når vejrforholdene og de sæsonbestemte forhold og jordbundens tilstand tillader det.⁷⁸⁰

⁷⁷⁰ Økologibek. § 22, stk. 1, pkt. 4

⁷⁷¹ ØFO bilag II, del II, 1.9.1.2, litra b

⁷⁷² Økologibek. § 22, stk. 2, pkt. 1

⁷⁷³ Økologibek. § 22, stk. 3.

⁷⁷⁴ Økologibek. § 22, stk. 4

⁷⁷⁵ Bekendtgørelse nr. 1743 af 30. november 2020 om dyrevelfærdsmæssige mindstekrav til hold af kvæg, § 138

⁷⁷⁶ ØFO bilag II, del II, 1.5.1.1, 1.5.2.1, 1.7.2 og 1.7.7

⁷⁷⁷ ØFO bilag II, del II, 1.6.10

⁷⁷⁸ ØFO bilag II, del II, 1.7.2

⁷⁷⁹ ØFO bilag II, del II, 1.9.1.1, litra e

⁷⁸⁰ ØFO bilag II, del II, 1.7.3

Når dine dyr har adgang til græsarealer i græsningsperioden, og hvis du har dem opstaldet i løsdrift resten af året, kan du se bort fra kravet om adgang til udearealer uden for græsningsperioden.⁷⁸¹

I kapitel 25 kan du finde retningslinjer for afgræsning af særlige arealer, som omlægningsmarker, lejet græsningsret og samgræsningsarealer.

26.3.1 Græsningsperioden fra 15. april til 1. november

Kvæg skal have adgang til græsningsarealer, når forholdene tillader det.⁷⁸²

I Danmark betyder det, at de som udgangspunkt skal have adgang til græsningsarealer i græsningsperioden. For kvæg er græsningsperioden fra 15. april til 1. november, for ungdyr i alderen 6-12 måneder er den fra 1. maj til 1. november og for kalve mellem 4 og 6 måneder er den fra 1 maj til 1. september. Småkalve under 4 måneder kan opstaldes indendørs i græsningsperioden.⁷⁸³

Opdræt skal være baseret på størst mulig anvendelse af græsarealer.⁷⁸⁴ Du skal derfor tilrettelægge den daglige drift, for eksempel fodring på stald, adgang til drikkevand og malkning, så du sikrer, at alle dyr så vidt muligt afgræsser.

Se afsnit 26.3.3 om udearealer til tyre over et år.

Du skal notere afgræsning i din logbog for husdyrproduktion.⁷⁸⁵ Du skal skrive dato for ud- og indbinding, samt hvilke dyr, det drejer sig om. Derudover skal du skrive begrundelse for eventuelle forsinkelser eller afbrydelser af perioden med adgang til afgræsning. Hvis du lukker alle dyr på græs samme dag, kan du nøjes med at skrive "alle dyr sat på græs" i logbogen.

26.3.1.1 Krav om adgang til afgræsning, når forholdene tillader det i græsningsperioden⁷⁸⁶

Udgangspunktet for afgræsning i græsningsperioden er, at dyrene selv skal kunne vælge, om de vil være inde eller ude. Det vil sige, at i de tilfælde, hvor det er muligt, skal porten fra stalden til udearealet være åben.

Hvis dine kvæg undtagelsesvist ikke har adgang til græsningsarealer, skal du kunne begrunde og redegøre for, hvorfor forholdene ikke tillader, at dine kvæg har adgang til græsningsarealerne, herunder hvis evt. port mellem stald til udeareal er lukket.⁷⁸⁷

Malkning, ved goldning, om natten og hvis udendørsforholdene ikke tillader det, herunder pga. ekstremt vejr. Dette kan også være tilfælde, hvor det ikke er muligt at give dyrene fri adgang fra stalden til udearealet f.eks. på grund af staldens placering i forhold til udearealerne. I disse tilfælde er det vigtigt, at du kan redegøre for, hvordan du sikrer, at dyrene har tilstrækkelig adgang til græsning i løbet af dagen. Det er ikke en gyldig begrundelse, at det er besværligt at lukke køerne på græs efter anden malkning.

---

⁷⁸¹ ØFO bilag II, del II, 1.9.1.1, litra d

⁷⁸² ØFO bilag II, del II, 1.9.1.1, litra b

⁷⁸³ Økologibek. § 21

⁷⁸⁴ ØFO bilag II, del II, 1.9.1.1, litra e

⁷⁸⁵ ØFO bilag II, del II, 1.4.4

⁷⁸⁶ ØFO bilag II, del II, 1.9.1.1, litra b og Økologibek. § 21.

⁷⁸⁷ ØFO artikel 39, stk. 1, litra a og b og bilag II, del II, 1.9.1.1, litra b.

Det er Landbrugsstyrelsens vurdering, at det er muligt at holde dyrene på stald om dagen, hvis de har adgang til græsningsarealer om natten.

Hvis det er nødvendigt af hensyn til et dyrs velfærd, kan du holde det på stald i en kortere periode.⁷⁸⁸ Det kan for eksempel være ved sygdom, ekstremt vejr, eller flueplage. I sådanne tilfælde skal du skrive i logbogen, hvilke dyr (CKR-nr.), det drejer sig om, samt årsagen og perioden.⁷⁸⁹

Hvis kreaturerne er på stald i kort tid i forbindelse med inseminering, løbning eller levering til slagteri, er det Landbrugsstyrelsens vurdering, at der skal foreligge dokumentation for dette.⁷⁹⁰

Afgræsning skal fremgå af foderplanen*.⁷⁹¹ Se mere om fodring i afsnit 26.1.

Du skal undgå, at græsningsarealerne bliver overgræsset eller optrådt, ved at begrænse antallet af dyr.⁷⁹²

Det er Landbrugsstyrelsens vurdering, at et græsningsareal på 0,1 til 0,2 ha pr. dyr, normalt vil opfylde malkekøers ernæringsmæssige behov i græsningsperioden, afhængig af græssets vækst og kvalitet. Hvis du bruger arealer med lavere udbytte end omdriftsgræsmarker, såsom vedvarende græsarealer, må du forvente, at græsningsarealet skal være større end 0,2 ha pr. dyr, hvis det skal opfylde dyrenes ernæringsmæssige behov, samt forhindre overgræsning.

Du kan lade goldkøer afgræsse arealer med mindre udbytte eller mindre arealer, for at forebygge sundhedsmæssige problemer.⁷⁹³

26.3.2 Vinterperioden fra 1. december til 1. marts og vinterlignende vejr

Vinterperioden vil i Danmark typisk være i december, januar og februar. Perioder med vinterlignende vejr ses også ofte i månederne november og marts. Uanset kalenderen skal dyr beskyttes i overensstemmelse med deres behov.⁷⁹⁴

---

⁷⁸⁸ ØFO bilag II, del II, 1.6.9 og 1.7.5

⁷⁸⁹ ØFO bilag II, del II, 1.7.12

⁷⁹⁰ ØFO bilag II, del II, 1.4.4

⁷⁹¹ ØFO artikel 39, stk. 1, litra a, og bilag II, del II, 1.4.4

⁷⁹² ØFO bilag II, del II, 1.7.4

⁷⁹³ ØFO bilag II, del II, 1.4.1, litra b, og 1.5.1.1

⁷⁹⁴ ØFO bilag II, del II, 1.7.2

De græsningsarealer, som dyrene går på, skal være så store, at der altid er græsdækkede arealer, som ikke er trådt op.⁷⁹⁵ For at dyrenes fysiologiske og adfærdsmæssige behov tilgodeses, skal de have adgang til rent⁷⁹⁶, frostfrit drikkevand.

I de følgende afsnit har Landbrugsstyrelsen vurderet hvilke forhold der anses for at tilgodese dyrenes udviklingsmæssige, fysiologiske og adfærdsmæssige behov, når de holdes udendørs om vinteren og i vinterlignende vejr. Disse vurderinger tager udgangspunkt i gældende dyrevelfærdslov,⁷⁹⁷ samt udtalelser fra Dyreværnsrådet og Det Veterinære Sundhedsråd.⁷⁹⁸

Når du har dyr, der skal gå ude i vinterperioden eller under vinterlignende vejr, skal de være forberedt til det.⁷⁹⁹ Det betyder bl.a., at:

- Dyrene skal have udviklet et kraftigt og tæt hårlag
- Dyrene skal være ved godt huld
- Du skal desuden tildele supplerende foder, så dyrene opretholder det gode huld⁸⁰⁰.
- Der skal hele tiden være adgang til rent drikkevand

Når du holder dyr, der går ude døgnet rundt i vinterperioden og i vinterlignende vejr, er staldbygninger ikke obligatoriske, men dyrene skal i stedet have adgang til et læskur eller til steder, hvor de kan søge beskyttelse mod vejr og vind.⁸⁰¹ I den forbindelse, skal dyrene kunne hvile på et tørt og strøet leje.⁸⁰²

Et læskur, vurderes at yde tilstrækkelig beskyttelse, når:

- det er stort nok til, at alle dyr kan ligge ned samtidig
- lejearealet i skuret er trækfrit, tørt og velstrøet

Det er Landbrugsstyrelsens vurdering, at et læskur med en overdækning og tre tætte sider som udgangspunkt yder tilstrækkelig beskyttelse. Et læskur kan dog have andre udformninger, så længe det sikrer et tørt og trækfrit lejeareal samt læ og ly.

Et areal, vurderes at yde tilstrækkelig beskyttelse når:

- arealet er så stort, at de naturlige forhold kan yde dyrene beskyttelse, der svarer til det et læskur eller en bygning kunne give
- de naturlige forhold på arealet sikrer en tilstrækkelig tæthed af beplantning, der sammen med øvrige landskabsforhold (hældninger, skrånninger og niveauforskelle) og jordbundsforhold kan sikre dyrene mod vind og vejr
- de naturlige forhold kan sikre, at alle dyr kan hvile på et tørt leje på samme tid

---

⁷⁹⁵ ØFO bilag II, del II, 1.6.10 og 1.7.4

⁷⁹⁶ ØFO bilag II, del II, 1.5.1.1, 1.5.1.7 og 1.7.2

⁷⁹⁷ Bekendtgørelse af lov om dyrevelfærd (dyrevelfærdsloven), nr. 1597 af 8. juli 2021, § 9, stk. 1 og stk. 2

⁷⁹⁸ Dyreværnsrådet og Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse om hold af dyr der går ude hele døgnet i vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr af d. 8. november 2012

⁷⁹⁹ ØFO bilag II, del II, 1.7.2

⁸⁰⁰ ØFO bilag II, del II, 1.4.1, litra b

⁸⁰¹ ØFO bilag II, del II, 1.6.2

⁸⁰² ØFO bilag II, del II 1.7.2 og Dyreværnsrådet og Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse om hold af dyr der går ude hele døgnet i vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr af d. 8. november 2012

Landbrugsstyrelsen henviser desuden til Dyreværnsrådet og Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse⁸⁰³ om, at der efter deres opfattelse findes meget få steder i Danmark, hvor de naturlige forhold gør, at dyr i vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr vil kunne holdes ude i mere end 12 timer om dagen, uden adgang til læskur eller bygning.

Du kan læse mere om ly og læ for udegående dyr om vinteren i Fødevarestyrelsens folder, "[Udegående kreaturer i vintervej](#)".

26.3.3 Tyre over et år

Tyre over et år skal have adgang til græsarealer eller et udendørsareal.⁸⁰⁴ Hvis du giver dine tyre over et år adgang til græs i græsningsperioden, er der ikke krav til, at de skal have adgang til et udeareal om vinteren, hvis de kan bevæge sig frit i stalden.⁸⁰⁵ Hvis du i stedet giver dine tyre over et år adgang til et andet udendørsareal, som f.eks. en løbegård, så skal de have adgang til dette udendørsareal hele året.⁸⁰⁶ Løbegården skal opfylde dyrenes udviklingsmæssige, fysiologiske og adfærdsmæssige behov.⁸⁰⁷

Du skal indrette løbegården, så den opfylder arealkravene i tabel 26.2.⁸⁰⁸ Mindst 50 pct. af løbegården skal være fast gulv, dvs. ikke fuldspaltegulv eller tremmegulv.⁸⁰⁹ Landbrugsstyrelsen sidestiller drænet gulv med fast gulv. Hvis tyrene har større areal til rådighed end minimumskravene, så kan dette areal være spaltegulv eller tremmegulv.

Udendørsarealer kan være delvist overdækkede,⁸¹⁰ for eksempel med tag eller solmarkiser. Det er Landbrugsstyrelsens vurdering, at temperatur og luftskifte i løbegården på alle tidspunkter skal svare til udendørsforholdene, for at den kan anerkendes som en løbegård.

Uanset udformningen af løbegården er det altid dit ansvar, at der er en tydelig markering mellem løbegård og indendørsareal.

26.4 Udlicitering af pasningsansvar (f.eks. kviehotel)

Det er Landbrugsstyrelsens praksis at acceptere/anerkende, at du kan udlicitere pasningen af dine dyr til en anden økologisk producent gennem pasningsaftaler. Aftalen kan være vedvarende som for eksempel ved aftaler med kviehoteller, eller aftalen kan være midlertidig, eksempelvis som ved aftaler om pasning i forbindelse med vinteropstaldning eller sommergræsning.

Bedriften, som pasningen af dyrene er udliciteret til, skal være certificeret til økologisk jordbrug, og der må kun passes økologiske dyr på bedriften.⁸¹¹ Ansvar for overholdelse af økologireglerne ligger som udgangspunkt hos den, der har pasningsansvaret for dyrene.

---

⁸⁰³ Dyreværnsrådet og Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse om hold af dyr der går ude hele døgnet i vinterperioden og i perioder med vinterlignende vejr af d. 8. november 2012

⁸⁰⁴ ØFO bilag II, del II, 1.9.1.1, litra c

⁸⁰⁵ ØFO bilag II, del II, 1.9.1.1, litra c

⁸⁰⁶ ØFO bilag II, del II, 1.9.1.1, litra c

⁸⁰⁷ ØFO bilag II, del II, 1.7.2

⁸⁰⁸ (EU) 2020/464, artikel 3 og bilag I, del I

⁸⁰⁹ (EU) 2020/464, artikel 4

⁸¹⁰ ØFO bilag II, del II, 1.6.5

⁸¹¹ ØFO artikel 9 stk. 1 og stk. 2

Du skal som ejer af dyrene indberette dem i dit fællesskema,⁸¹² selvom pasningen varetages af en anden bedrift.

Du skal som bruger og ejer af kviehotellet eller bygningerne, som dyrene opdrættes i, meddele dette til Landbrugsstyrelsen.⁸¹³ Du skal både meddele, at du har et kviehotel eller lignende, eller hvis du opstarter et, samt når du ophører med at have det. Meddelelsen kan ske på mail til jordbrukskontrol@lbst.dk, att. Økologiadministrationen.

Du skal som bruger og ejer af markerne, hvor dyrene afgræsser (hvis de f.eks. ikke opstaldes), oprette en græsningsaftale med ejer af dyrene, se afsnit 25.4 om leje og udlejning af græsningsret.

Du skal desuden meddele det særskilt til Landbrugsstyrelsen, hvis du får passet dyr på en anden bedrift, uanset antal dyr, da vi betragter det som en væsentlig ændring i dyreholdet.⁸¹⁴ Du skal også meddele, hvis en pasningsaftale ophører. Dette gøres via en mail til jordbrukskontrol@lbst.dk, att. Økologiadministrationen.

---

⁸¹² Økologibek. § 11, stk. 1, nr. 3, samt ØFO artikel 39, stk. 1, litra d

⁸¹³ ØFO artikel 39, stk. 1, litra d

⁸¹⁴ ØFO artikel 39, stk. 1, litra b